



Finansdepartementet

Sendt elektronisk

Deres ref.: 13/3769-71

Dato: 31. mars 2017

Vår ref.: 238233

Høring - Hvitvaskingslovutvalgets utredning NOU 2016: 27

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 20.12.2016 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sondrer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som berørt bransjeorganisasjon hva gjelder forslaget til ny hvitvaskingslov og som ekspertorgan hva angår forslaget til nytt eierregister. Saken er forelagt lovutvalget for bank, finansiering og valuta, lovutvalget for selskapsrett og lovutvalget for børs- og verdipapirhandelsrett. Lovutvalget for bank, finansiering og valuta består av Kjersti Tøgard Trøbråten (leder), Rudi Mikal Christensen, Linn Hertwig Eidsheim, Thorbjørn Gjerde, Kjersti Hønstad og Peter Aall Simonsen. Lovutvalget for selskapsrett består av Filip Truyen (leder), Tor Bechmann, Atle Degré, Marit Wenda Kjørsvik, Gudmund Knudsen og Åse Koll Lunde. Lovutvalget for børs- og verdipapirhandelsrett består av Tone Merete Østensen (leder), Atle Degré, Tore Mydske, Bjarne Rogdaberg og Susanne Munch Thore. Sistnevnte, som var medlem av Hvitvaskingslovutvalget, har ikke deltatt i utarbeidelsen av høringsuttalelsen.

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Forslag til ny hvitvaskingslov

Advokatforeningen støtter i hovedsak utvalgets vurderinger og konklusjoner, og mener utvalget gjennomgående har balanserte og gode betraktninger. Advokatforeningen vil imidlertid kommentere enkelte forhold nærmere.

Advokaters rapporteringsplikt

Utvalget har delt seg i et flertall og et mindretall når det gjelder advokaters rapporteringsplikt. Utvalget har her delt seg i et flertall på seks medlemmer, og et mindretall på fire medlemmer, hvor mindretallet foreslår at advokater skal rapportere via et selvregulerende organ, mens flertallet foreslår en forskriftshjemmel som gir adgang til å bestemme at advokater skal rapportere via et selvregulerende organ.

Advokatforeningen tiltrer mindretallets forslag og begrunnelse. En slik rapporteringsordning er *nødvendig* for å gi den beskyttelse av borgernes rett til konfidensiell rådgivning som kreves etter EMK artikkel 8. Advokatforeningen er av den oppfatning at rapportering gjennom et selvregulerende organ også gir best sammenheng i regelverket, jf. forslag i forrige delutredning for så vidt gjelder tilsyn med advokater. Advokatforeningen antar at en slik løsning også i praksis vil kunne føre til økt rapportering fra advokater, fordi advokaten får en systematisk tilgang til et selvregulerende organ som på selvstendig grunnlag tar stilling til om det foreligger rapporteringsplikt. Dette organet vil opparbeide seg betydelig erfaring, og således kunne bidra til å veilede advokater som ikke i samme grad regelmessig erfarer å måtte ta stilling til omfanget av rapporteringsplikten.

Lovens anvendelsesområde

Advokatforeningen er enig i at det er hensiktsmessig at lovens anvendelse for advokater angis gjennom en bestemmelse som ligger tett opp mot direktivet, og støtter således forslaget til § 4 annet ledd bokstav c, se utredningens punkt 3.1.6.

Advokatforeningen registrerer at utvalget i punkt 5.7.4 presiserer at undersøkelses- og rapporteringsplikten også gjelder ved *forsøk* på å etablere kundeforhold, dvs. der en mulig kunde avvises som følge av at kundetiltak ikke kan gjennomføres. Det er deretter vist til nærmere redegjørelse i punkt 6.5. Slik redegjørelse er så vidt vi kan se ikke gitt i punkt 6.5, eller på annet sted. Advokatforeningen forstår lovens anvendelsesområde dithen at loven gjelder ved etablering av kundeforhold. I den situasjon utvalget beskriver, etableres det intet kundeforhold, og situasjonen faller dermed utenfor lovens anvendelsesområde. Advokatforeningen er av den oppfatning at dersom lovens anvendelsesområde skal utvides til også å gjelde *forsøk* på etablering av kundeforhold, må dette presiseres i lovteksten. Advokatforeningen antar for øvrig at en slik prinsipiell utvidelse bør være gjenstand for nærmere vurdering og høring. Uten dette vil ikke Advokatforeningen kunne støtte en slik endring.

Utkontraktering

Advokatforeningen merker seg at utvalget foreslår å oppheve gjeldende regler om utkontraktering, under henvisning til at aktørene står fritt til selv å organisere utførelsen av arbeidet, herunder bruk av oppdragstakere. Advokatforeningen vil imidlertid nevne at en lovregulering vil kunne bidra til klar og enhetlig rettsoppfatning, eksempelvis om hvem det lovlig kan utkontraktes til, om det er begrensninger i utkontrakteringsadgangen, krav til avtale mv. Advokatforeningen viser til at denne type regulering er

vanlig innen finanssektoren for øvrig.

Behandling av personopplysninger

Advokatforeningen forstår forslaget til ny § 28 dithen at behandling av personopplysninger etter loven bare kan skje for å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Når utvalget i punkt 7.6.2 uttaler at opplysninger kan brukes til å forebygge og avdekke hvitvasking, herunder profittmotivert kriminalitet, og terrorfinansiering, antar vi at utvalget ikke mener å gi uttrykk for et utvidet anvendelsesområde.

Sanksjoner

Advokatforeningen mener at utvalgets vurderinger i kapittel 10 fremstår som gode og balanserte. Advokatforeningen støtter herunder forslaget om at det ikke er nødvendig å opprettholde straff som sanksjon, samt betraktningene rundt sannsynlighetsovervekt og skyldgrad.

Advokatforeningen er likevel av den oppfatning at det ikke er hensiktsmessig med egne bestemmelser om administrativt rettighetstap ut over de regler som allerede finnes i sektorlovgivningen (lovforslaget § 52). Sektorlovgivningen har i dag bestemmelser om rettighetstap hvor brudd på anti-hvitvaskingsregelverket vil inngå i den samlede vurderingen av om rettighetstap er en egnet sanksjon, og det antas at dette er tilstrekkelig.

3. Forslag til nytt eierregister

Overordnede merknader

Advokatforeningen er enig med Hvitvaskingslovutvalget i at regler om innhenting og registrering av reelle rettighetshavere bør inntas i lov, jf. NOU 2016:27 punkt 12.5.1.

For å unngå merarbeid og usikkerhet for de juridiske personer som vil omfattes av loven, bør reglene i så stor grad som mulig konkret angi hva som defineres som reell rettighetshaver. Advokatforeningen er enig i at reglene ikke bør gå lenger enn direktivet tilsier.

Av hensyn til forenkling og samordning mener Advokatforeningen at det bør foretas en nærmere utredning av muligheten for å innta de nye reglene ved en utvidelse av foretaksregisterloven, se nærmere nedenfor.

Kobling mot Foretaksregisteret

Ved utarbeidelse av ny lovtekst bør det hensyntas og tilrettelegges for eventuell senere tilpasning mellom register over reelle rettighetshavere og aksjonærregister/aksjonærbok, samt sistnevntes tenkte kobling opp mot foretaksregisterloven.

Kobling mot elektronisk aksjonærbok

Arbeidet med elektronisk aksjonærbok løper parallelt med arbeidet med register over reelle rettighetshavere og bør koordineres i den grad dette er mulig. Lovgivningen bør utformes slik at unødvendig merarbeid for næringslivet i form av økt rapporteringsplikt på flere hold unngås. Hensynet er i mindre grad omtalt i Hvitvaskingslovutvalgets vurdering i punkt 12.5.

Advokatforeningen viser til Brønnøysundregistrenes uttalelse i rapport av 13. november 2015 etter

anmodning fra Nærings- og fiskeridepartementet den 27. oktober 2015. Uttalelsene, som gjaldt forslag om et nytt opplysningsregister for økt åpenhet om eierskap, viser at en kombinasjon mellom elektronisk aksjonærbok og et slikt register som EUs 4. hvitvaskingsdirektiv krever, er gjennomførbart.

Hensyn til forenkling og samordning

Hensynet til forenkling og samordning tilsier at det bør være ett felles offentlig system, som både inneholder elektronisk aksjonærbok og øvrig selskapsinformasjon etter aksjelovens regler og register over reelle rettighetshavere, etter kravene i EUs 4. hvitvaskingsdirektiv og ny lov om register for reelle rettighetshavere. Systemet må kunne utvides til å omfatte også andre juridiske personer, samt tilpasses nye krav og resultater som følge av eventuelle fremtidige nye EU-rettslige regler mv. Tiltakene må dessuten skje i takt med og være tilpasset den internasjonale utviklingen. Særnorske ordninger kan få negative konsekvenser for det norske aksjemarkedet.

Hvitvaskingslovutvalget uttaler i punkt 12.5.2 at det ikke finner det hensiktsmessig å utvide reglene om opplysningsplikt i gjeldende registerlover, f.eks. foretaksregisterloven. Synspunktet begrunnes med at de nye reglene skal omfatte flere juridiske personer enn dem som skal registreres i Foretaksregisteret. Videre vises det til at reglene om innhenting og registrering av opplysninger om reelle rettighetshavere har et annet formål enn registrering av opplysninger om foretak i Foretaksregisteret. Advokatforeningen er ikke uenig i synspunktene, men mener at dette er hensyn som i utgangspunktet også vil kunne ivaretas ved en utvidelse av den gjeldende foretaksregisterlov og Foretaksregisteret. Det må kunne antas at det for juridiske personer er av større betydning at rapporteringsplikten er så begrenset som mulig. Det bør utredes hvorvidt et alternativ kan være at rapport inngis til Foretaksregisteret på samme måte som meldinger for øvrig og at opplysningene gjøres tilgjengelige for de aktuelle myndigheter mv. fra registeret, eventuelt med overføring til et eget register over reelle rettighetshavere. Det er i dag stort fokus på forenkling for næringslivet og teknologiske løsninger for forenkling, jf. herunder NOU 2016: 22 Aksjelovgivning for økt verdiskapning.

Advokatforeningen er uansett enig i at det er naturlig at Brønnøysundregistrene får ansvaret for registerføringen av det nye registeret over reelle rettighetshavere. Brønnøysundregistrene har både erfaring og de tekniske forutsetningene for å ivareta et slikt system. Det vil også kunne bygge på og dra nytte av erfaringer fra allerede etablerte prosjekter. Et eksempel på dette er det pågående prosjektet om sammenkopling av foretaksregistre i EU på den felles plattformen e-justice-portalen. EUs 4. hvitvaskingsdirektiv legger opp til tilsvarende sammenkopling av de sentrale registre over reelle rettighetshavere på den samme plattformen.



Jens Johan Hjort
leder

Vennlig hilsen



Merete Smith
generalsekretær

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no

